

FIȘA DISCIPLINEI
Curs opțional 5 de limbă și literatură portugheză
C1: Varietăți ale limbii portugheze I
C2: Literatură africană de expresie portugheză
Anul universitar 2025-2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai
1.2. Facultatea	Facultatea de Litere
1.3. Departamentul	Limbi și Literaturi Romanice
1.4. Domeniul de studii	Limbă și literatură
1.5. Ciclu de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	Limbă și literatură portugheză / Licențiat
1.7. Forma de învățământ	Cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei				Curs opțional 5 de limbă și literatură portugheză (în limba portugheză) C1: Varietăți ale limbii portugheze I C2: Literatură africană de expresie portugheză			Codul disciplinei	LLB5122	
2.2. Titularul activităților de curs				C1: Lect. dr. Veronica Manole C2: Lect. dr. Cristina Petrescu					
2.3. Titularul activităților de seminar / curs practic				C1: Lect. dr. Veronica Manole C2: Lect. dr. Cristina Petrescu					
2.4. Anul de studiu	3	2.5. Semestrul	5	2.6. Tipul de evaluare	C	2.7. Regimul disciplinei	Conținut	DS	
							Obligativitate	Optional	

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	4	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar / curs practic	2
3.4. Total ore din planul de învățământ	56	din care: 3.5. curs	28	3.6 seminar / curs practic	28
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					26
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					24
Pregătire seminare/ cursuri practice / laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					24
Tutoriat (consiliere profesională)					8
Examinări					8
Alte activități					8
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				98	
3.8. Total ore pe semestru				154	
3.9. Numărul de credite				6	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	•
4.2. de competențe	•

Data avizării în Decanat:
Numele și semnătura decanului:

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Sală de curs
5.2. de desfășurare a seminarului/ cursului practic	Sală de seminar; prezența la seminar - 75%

6. Competențele specifice acumulate

CURS 1

Competențe profesionale/ esențiale	C3.1 Descrierea sistemului fonetic, lexical și gramatical al limbii portugheze (A) în variantele sale de pe continentul african și definirea conceptelor lingvistice de baza specifice limbii portugheze (A). C3.2 Explicarea clasificărilor morfologice, sintactice, semantice, pragmatice și analizarea discursurilor orale și scrise în limba portugheză (A), utilizând aparatul conceptual al lingvisticii. C3.3 Producerea de texte scrise și orale la nivel C1 coerente, corecte și fluente, adaptate contextului și domeniului de interes.
Competențe transversale	CT1. Utilizarea componentelor domeniului limbi și literaturi în deplină concordanță cu etica profesională. CT2. Relaționarea în echipă; comunicarea interpersonală și asumarea de roluri specifice. CT3 Organizarea unui proiect individual de formare continuă; îndeplinirea obiectivelor de formare prin activități de informare, prin proiecte în echipă și prin participarea la programe instituționale de dezvoltare personală și profesională.

CURS 2

Competențe profesionale/ esențiale	C4.1 Precizarea și descrierea specificului epocilor și curentelor literare din spațiul cultural african de expresie portugheză (A). C4.2 Explicarea poziției operelor literare în contextul cultural african (A) și raportarea lor la tradițiile literare din cultura africană de expresie portugheză (A). C4.3 Analiza textelor literare din cultura africană de expresie portugheză (A) cu respectarea normelor de cercetare specifice. C4.4 Utilizarea literaturii de referință pentru interpretarea textului literar. C4.5 Elaborarea unui referat pe o temă dată din literatura/cultura africană de expresie portugheză (A), respectând normele de cercetare. C4.6 Interpretarea critică a unui text literar de complexitate medie, în limba portugheză (A), folosind conceptelor și metodelor studiate.
Competențe transversale	CT3 Organizarea unui proiect individual de formare continuă; îndeplinirea obiectivelor de formare prin activități de informare, prin proiecte în echipă și prin participarea la programe instituționale de dezvoltare personală și profesională

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

CURS 1

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Cursul prezintă varietățile limbii portugheze din țările africane unde această limbă este oficială: Angola, Mozambic, Capul Verde, Guinea-Bissau, São Tomé și Príncipe. Într-o primă etapă, se face o contextualizare a diseminării limbii portugheze în fostele colonii ale Imperiului Portughez. Apoi se prezintă particularități (fonetice, morfologice, lexicale) ale limbii portugheze, în varietățile vorbite pe continentul african. De asemenea, sunt prezentate și limbile creolele care au drept bază limba portugheză.
7.2 Obiectivele specifice	1. Cunoaștere și înțelegere (cunoașterea și utilizarea adecvată a noțiunilor specifice disciplinei) - transmiterea de informații culturale, precum noțiuni de istorie, geografie și cultură a Portugaliei și a spațiului lusofon: formarea și dezvoltarea provinciilor istorice,

Data avizării în Decanat:
Numele și semnătura decanului:

	<p>cunoașterea specificului regional și a rolului jucat de fiecare țară sau regiune de expresie portugheză.</p> <p>2. Explicare și interpretare (<i>explicarea și interpretarea unor idei, proiecte, procese, precum și a conținuturilor teoretice și practice ale disciplinei</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> - consolidarea algoritmilor de elaborare a unor prezentări orale pe baza fișelor de lucru, a studiului individual în bibliotecă și cu consultarea unor surse corecte și moderne de informare existente pe Internet. <p>3. Instrumental-aplicative (<i>proiectarea, conducerea și evaluarea activităților practice specifice; utilizarea unor metode, tehnici și instrumente de investigare și de aplicare</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea tehnicilor și instrumentelor de lucru adecvate: istorii ale Portugaliei, Braziliei și Africii, cursuri de cultură și civilizație portugheză, enciclopedii, dicționare, CD-DVD, Internet etc. - consolidarea deprinderilor de documentare: cărți, fișe de lucru, Internet, CD/DVD <p>4. Atitudinale (<i>manifestarea unei atitudini pozitive și responsabile față de domeniul științific / cultivarea unui mediu științific centrat pe valori și relații democratice / promovarea unui sistem de valori culturale, morale și civice / valorificarea optimă și creativă a propriului potențial în activitățile științifice / implicarea în dezvoltarea instituțională și în promovarea inovațiilor științifice / angajarea în relații de parteneriat cu alte persoane / instituții cu responsabilități similare / participarea la propria dezvoltare profesională</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea cunoștințelor privind cultura și civilizația Portugaliei și a spațiului lusofon - dezvoltarea gândirii critice și a interesului pentru domeniu
--	--

CURS 2

7.1 Obiectivul general al disciplinei	<p>Acest curs oferă o imagine de ansamblu a literaturii africane de expresie portugheză. Se prezintă autori din toate țările în care portugheza este limbă oficială, Angola, Mozambic, Capul Verde, Guinea-Bissau, São Tomé și Príncipe și se insistă asupra contextului socio-cultural care a permis dezvoltarea literaturilor naționale. Exemplele ilustrează apariția și evoluția poeziei, precum și a nuvelei și romanului. Autorii studiați sunt reprezentativi: Mia Couto, José Eduardo Agualusa, Baltasar Lopes, José Luandino Vieira, João Bernardo Honwana, Ondjaki, Odete Semedo, Conceição Lima, Pepetela.</p>
7.2 Obiectivele specifice	<p>1. Cunoaștere și înțelegere (<i>cunoașterea și utilizarea adecvată a noțiunilor specifice disciplinei</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> - predarea și consolidarea noțiunilor de teorie literară, de prozodie și stilistică. - consolidarea deprinderilor de analizare a textului literar, de interpretare a acestuia. - cunoașterea operelor, a biografiei dedicate autorilor reprezentativi literaturii africane de expresie portugheze. <p>2. Explicare și interpretare (<i>explicarea și interpretarea unor idei, proiecte, procese, precum și a conținuturilor teoretice și practice ale disciplinei</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> - consolidarea algoritmilor de elaborare a unor prezentări orale și scrise pe baza fișelor de lucru, a studiului individual în bibliotecă și cu consultarea unor surse corecte și moderne de informare existente pe Internet. - analiza de text - aplicarea modelelor teoretice la interpretarea textelor <p>3. Instrumental-aplicative (<i>proiectarea, conducerea și evaluarea activităților practice specifice; utilizarea unor metode, tehnici și instrumente de investigare și de aplicare</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea tehnicilor și instrumentelor de lucru adecvate: istorii ale literaturii hispanoamericane, monografii, enciclopedii, dicționare, CD-DVD, Internet etc. - consolidarea deprinderilor de documentare: cărți, fișe de lucru, Internet, CD/DVD - consolidarea deprinderilor de lectură critică - îndrumarea studenților în elaborarea lucrărilor de seminar <p>4. Atitudinale (<i>manifestarea unei atitudini pozitive și responsabile față de domeniul științific / cultivarea unui mediu științific centrat pe valori și relații democratice /</i></p>

Data avizării în Decanat:
Numele și semnătura decanului:

	<p><i>promovarea unui sistem de valori culturale, morale și civice / valorificarea optimă și creativă a propriului potențial în activitățile științifice / implicarea în dezvoltarea instituțională și în promovarea inovațiilor științifice / angajarea în relații de parteneriat cu alte persoane / instituții cu responsabilități similare / participarea la propria dezvoltare profesională)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - stimularea curiozității intelectuale, a dorinței și abilității de a apela la interdisciplinaritate, interculturalitate. - consolidarea și fixarea deprinderilor de cercetare științifică (redactare de eseuri, comunicări științifice) - valorificarea creativă a propriului potențial în activitățile științifice
--	--

8. Conținuturi

8.1 Curs 1- Varietăți ale limbii portugheze I	Metode de predare	Observații
Curs 1. Limba portugheză în Africa: prezentare generală.	Prezentare expozitivă (prelegere), explicația, dialogul	
Curs 2. Portugheza din Mozambic: trăsături specifice și comparație cu alte varietăți ale limbii portugheze.	Prezentare expozitivă (prelegere), explicația, dialogul	
Curs 3. Portugheza din Angola: trăsături specifice și comparație cu alte varietăți ale limbii portugheze.	Prezentare expozitivă (prelegere), explicația, dialogul	
Curs 4. Portugheza din Capul Verde, Guinea Bissau, São Tomé și Príncipe I: trăsături specifice și comparație cu alte varietăți ale limbii portugheze.	Prezentare expozitivă (prelegere), explicația, dialogul	
Curs 5. Portugheza din Capul Verde, Guinea Bissau, São Tomé și Príncipe II: trăsături specifice și comparație cu alte varietăți ale limbii portugheze.	Prezentare expozitivă (prelegere), explicația, dialogul	
Curs 6. Limbi creole de bază portugheză.	Prezentare expozitivă (prelegere), explicația, dialogul	
Curs 7. Colocviu		

Bibliografie

Castilho, Ataliba T. 1994. Portuguese. In: Asher (ed.). *The encyclopedia of language and linguistics*. Oxford, New York, Seoul and Tokyo: Pergamon Press.

Gonçalves, Perpétua, *O português em África*. In Maria Fernanda Bacelar, Amália Mendes, Maria Antónia Mota, Luísa Segura & Maria do Céu Viana (Orgs) *Gramática do Português*, 2015, pp. 157-168. Lisboa: Fundação Calouste Gulbenkian.

Baxter, Alan, *Portuguese as pluricentric language*. In Michael Clyne (ed), *Pluricentric Languages: Different Norms in Different Nations*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter. 1992, pp. 11-44.

Bacelar de Nascimento, Maria Fernanda et al, *Corpus África: as cinco variedades africanas do português*. Disponibil online: <https://apl.pt/wp-content/uploads/2017/09/27-Nascimento-et-alii.pdf> (consultare 14/03/2018)

Wittmann, Luzia Helena, *As Variedades Nacionais da Língua Portuguesa: Uma visão panorâmica* https://www.persee.fr/doc/rbph_0035-0818_2001_num_79_3_4555 (consultare 14/03/2018)

Pereira, Dulce, *O Essencial Sobre Crioulos de Base Portuguesa*, Editorial Caminho, Lisboa, 2006

8.2 Seminar 1	Metode de predare	Observații
Seminar 1. Limba portugheză în Africa: dimensiune sociolingvistică, analiză de texte.	Explicația, munca individuală și corectarea acesteia	
Seminar 2. Portugheza din Mozambic: analiză de texte, eșantioane de limbă vorbită și exerciții.	Explicația, munca individuală și corectarea acesteia	

Data avizării în Decanat:
Numele și semnătura decanului:

Seminar 3. Portugheza din Angola: analiză de texte, eșantioane de limbă vorbită și exerciții.	Explicația, munca individuală și corectarea acesteia	
Seminar 4. Portugheza din Capul Verde, Guinea Bissau, São Tomé și Príncipe I: analiză de texte, eșantioane de limbă vorbită și exerciții.	Explicația, munca individuală și corectarea acesteia	
Seminar 5. Portugheza din Capul Verde, Guinea Bissau, São Tomé și Príncipe II: analiză de texte, eșantioane de limbă vorbită și exerciții.	Explicația, munca individuală și corectarea acesteia	
Seminar 6. Limbi creole de bază portugheză: analiză de texte, eșantioane de limbă vorbită și exerciții.	Explicația, munca individuală și corectarea acesteia	
Seminar 7. Evaluare – probă scrisă		

Bibliografie

Gonçalves, Perpétua, *O português em África*. In Maria Fernanda Bacelar, Amália Mendes, Maria Antónia Mota, Luísa Segura & Maria do Céu Viana (Orgs) *Gramática do Português*, pp. 157-168. Lisboa: Fundação Calouste Gulbenkian.

Baxter, Alan, *Portuguese as pluricentric language*. In Michael Clyne (ed), *Pluricentric Languages: Different Norms in Different Nations*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter. pp. 11-44.

Bacelar de Nascimento, Maria Fernanda et al, *Corpus África: as cinco variedades africanas do português*. Disponibil online: https://apl.pt/wp-content/uploads/2017/09/27-Nascimento_et_alii.pdf (consultare 14/03/2018)

Wittmann, Luzia Helena, *As Variedades Nacionais da Língua Portuguesa: Uma visão panorâmica* https://www.persee.fr/doc/rbph_0035-0818_2001_num_79_3_4555 (consultare 14/03/2018)

Pereira, Dulce, *O Essencial Sobre Crioulos de Base Portuguesa*, Editorial Caminho, Lisboa, 2006.

8.1 Curs 2 – Literatură africană de expresie portugheză	Metode de predare	Observații
Curs 1. Angola, Mozambic, Capul Verde, Guinea-Bissau, São Tomé și Príncipe: de la colonii la independență.	Prezentare expozitivă (prelegere), dialogul interactiv	
Curs 2. Literatură și identitate: tradiție și oralitate în literaturile africane de expresie portugheză. Baltasar Lopes: <i>Chiquinho</i> (Capul Verde)	Prezentare expozitivă (prelegere), dialogul interactiv	
Curs 3. Literatură și colonialism. Luandino Vieira (Angola), João Bernardo Honwana (Mozambic), Mia Couto (Mozambic)	Prezentare expozitivă (prelegere), dialogul interactiv	
Curs 4. Literatură și război. Mia Couto (Mozambic), Pepetela (Angola)	Prezentare expozitivă (prelegere), dialogul interactiv	
Curs 5. Literatură și independență. Manuel Rui (Angola), Ondjaki (Angola), Mia Couto (Mozambic)	Prezentare expozitivă (prelegere), dialogul interactiv	
Curs 6. Literatură și memorie. José Eduardo Agualusa (Angola), Mia Couto (Mozambic)	Prezentare expozitivă (prelegere), dialogul interactiv	
Curs 7. Colocviu		

Bibliografie

Chabal Patrick et al, *A History of Postcolonial Lusophone Africa*, Bloomington & Indianapolis, Indiana University Press, 2002.

Ferreira, Manuel, *Literaturas africanas de expressão portuguesa*, Amadora, Instituto de Cultura Portuguesa, 1977.

Laranjeira, Pires, *Literaturas Africanas de Expressão Portuguesa*. Disponibil online: <https://repositorioaberto.uab.pt/browse/author?value=Laranjeira,%20Pires&bbm.page=1>.

Data avizării în Decanat:
Numele și semnătura decanului:

Leite, Ana Mafalda, *Literaturas Africanas e Formulações Pós-Coloniais*, Lisboa, Edições Colibri, 2013.

8.2 Seminar / curs practic	Metode de predare	Observații
Seminar 1. Analiză de text: <i>Luuanda</i> (Luandino Vieira), <i>Nós matámos o Cão-Tinhoso</i> (João Bernardo Honwana)	Expunere, explicație, dialog	
Seminar 2. Analiză de text: <i>Vinte e zinco</i> (Mia Couto), fabula <i>A montanha das águas lilás</i>	Expunere, explicație, analiză și interpretare de text, discuții	
Seminar 3. Analiză de text: <i>Confissão da leoa</i> (Mia Couto), <i>Quem me dera ser onda</i> (Manuel Rui), <i>Avó dezanove e o segredo do soviético</i> (Ondjaki)	Expunere, explicație, analiză și interpretare de text, discuții	
Seminar 4. Analiză de text: <i>Teoria geral do esquecimento</i> (José Eduardo Agualusa), <i>Varanda do frangipani</i> (Mia Couto)	Expunere, explicație, analiză și interpretare de text, discuții	
Seminar 5. Teme în poezia africană de expresie portugheză: Conceição Lima (São Tomé), Odete Semedo (Guinea Bissau)	Expunere, explicație, analiză și interpretare de text, discuții	
Seminar 6. – Teme în poezia africană de expresie portugheză. Selecție de texte din: Mário de Andrade, <i>Antologia Temática de Poesia Africana</i> 2 vols.	Expunere, explicație, analiză și interpretare de text, discuții	
Seminar 7. Evaluare – colocviu		
Bibliografie Agualusa, José Eduardo, <i>Teoria geral do esquecimento</i> , Lisboa, Quetzal, 2018. Couto, Mia, <i>A confissão da leoa</i> , Lisboa, Caminho, 2019. Couto, Mia, <i>A varanda do frangipani</i> , Lisboa, Caminho, 2006. Couto, Mia, <i>Vinte e zinco</i> , Lisboa, Caminho, 1999. Hohwana, Luis Bernardo de, <i>Nós matámos o Cão-Tinhoso</i> , Lisboa, Cotovia, 2008. Lopes, Baltasar, <i>Chiquinho</i> , Lisboa, Vega, 2006. Ondjaki, <i>Avó dezanove e o segredo do soviético</i> , Lisboa, Editorial Caminho, 2008. Pepetela, <i>A montanha das águas lilás</i> , Lisboa, Leya, 2000. Vieira, José Luandino, <i>Luuanda</i> , Lisboa, Caminho, 2008.		

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

În conformitate cu standardele ARACIS, departamentul are o colaborare continuă cu reprezentanții mediului socio-economic și profesional, mai ales cu SC Best Trad SRL, SC Sistemic Trad SRL, Emerson SRL, SC Cartea Ardeleana SRL, SC Genpact Romania SRL.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs 1	- cunoașterea și înțelegerea teoriei predate în cadrul cursului - cunoașterea bibliografiei	Colocviu-2 ore; note de la 1 la 10	25%
10.5 Seminar 1	- cunoașterea și înțelegerea noțiunilor explicate la curs și consolidate la seminar - abilitatea de aplicare în analiză a noțiunilor	Verificare-probă scrisă (2 ore; note de la 1 la 10), în ultima oră de seminar; studenții vor primi spre rezolvare exclusiv	25%

Data avizării în Decanat:
Numele și semnătura decanului:

	<p>studiate la curs</p> <ul style="list-style-type: none"> - rezolvarea corectă a exercițiilor din cadrul seminariilor și a verificării finale <p>Barem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fiecare subiect este notat de la 1 la 10 - pentru greșeli de ortografie se scad 0,05 - pentru greșeli gramaticale și de lexic se scad 0,10 	<p>exerciții practice, conform modelelor rezolvate în cadrul seminarului</p>	
10.4 Curs 2	<ul style="list-style-type: none"> - cunoașterea și înțelegerea teoriei predate în cadrul cursului - cunoașterea bibliografiei 	Colocviu - 2 ore; note de la 1 la 10.	25%
10.5 Seminar 2	<ul style="list-style-type: none"> - Criteriul principal după care se va face evaluarea este gradul de înțelegere de către studenți a fenomenelor literare specifice, capacitatea de a interpreta adecvat textele 	Verificare-probă scrisă (2 ore; note de la 1 la 10), în ultima oră de seminar;	25%
10.6 Standard minim de performanță			
<p>CURS 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Studentul cunoaște care sunt principalele concepte, le recunoaște și le definește corect. - Limbajul de specialitate este simplu, dar corect utilizat. - Studentul are o viziune de ansamblu asupra domeniului. <p>CURS 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Studentul cunoaște care sunt principalele concepte, le recunoaște și le definește corect. - Limbajul de specialitate este simplu, dar corect utilizat. - Studentul are o viziune de ansamblu asupra domeniului. - Studentul a citit operele principale analizate. - Minim nota 5 la fiecare din cele 2 cursuri care formează pachetul. În cazul în care una dintre componentele mediei este nepromovată, în sesiunea de reanțare studentul se prezintă la examinare doar la partea respectivă, celelalte componente fiind recunoscute. 			
<p>Detalii organizatorice, gestionarea situațiilor excepționale: Frauda sau tentativa de fraudă la examinare se sancționează cu nota 1 (unu).</p>			

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)

	Eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă

Data avizării în Decanat:
Numele și semnătura decanului:

Facultatea de Litere
Str. Horea nr. 31
400202, Cluj-Napoca
<https://lett.ubbcluj.ro>

Data completării:
25.01.2025

Numele și semnătura titularului de curs 1
Lect. dr. Veronica Manole

Numele și semnătura titularului de
seminar/ curs practic 1
Lect. dr. Veronica Manole

Numele și semnătura titularului de curs 2
Lect. dr. Cristina Petrescu

Numele și semnătura titularului de
seminar/ curs practic 2
Lect. dr. Cristina Petrescu

Data avizării în Departament:
01.02.2025

Numele și semnătura directorului de departament
Conf. Dr. Cristiana Papahagi

Data avizării în Decanat:
Numele și semnătura decanului: